

Почтеността, преводачите и преводаческите агенции...

(19.03.2013)

За мен лично, почтеността е изключително важна не само в личния ни живот, но и в обществения, за да можем да живеем нормално. Бизнесът, като част от обществените отношения, ако не се крепи на почтеност, престава да бъде бизнес, а се превръща в мошеничество.

Ако някой е решил да пренебрегне почтеността, като изцяло я загърби, и да прави бизнес, за него казваме, че е мошеник. Дори и „малко“ да е непочтен, такъв бизнесмен може със снизхождение да бъде наречен „дребен мошеник“ или „мошеник на дребно“. Но все пак, мошеник.

За политиката важат същите принципи. Дори там още повече се чувства липсата на почтеност. Св. Николай Охридски разглежда този въпрос²³.

В България липсата на почтеност както в бизнеса, така и в политиката, е нанесла

23 Вж. Приложение 10 „Св. Николай Охридски и Жички, Писмо до политика Н. Н., който пита за политическия морал“

страхотни поражения и в преводаческия бранш. Близо четвърт век бизнесът в преводаческия бранш се „развива“, опирайки се на Правилника за легализациите, заверките и преводите на документите и другите книжа от 1958 год.²⁴, съгласно който Министерството на външните работи извършва всички преводи на документи в страната (чл. 2а, ал. 1) и затова може да благоволи да ги „възлага“ и на частни фирми (чл. 2а, ал. 2). Не на отделни преводачи.

Непочтеността на политиците започва да разяжда преводаческия бранш още с приемането на тези разпоредби. Оттук тази непочтеност плъзва като рак в преводаческия бранш. Сега е вече много трудно ракът да бъде излекуван. Преводачите нямат право²⁵ да заверяват официални преводи²⁶ самостоятелно, а винаги трябва да са подчинени на агенция, която да удари печата си до подписа на преводача. Агенциите, ако някой преводач им се стори труднодостъпен, „скъп“ или „надут“, престават да използват услугите му, но не и подписа му. Със съвременните технически средства (скенери, цветни принтери) това изобщо не е проблем. Въпреки че

24 Вж. статията „Терминатор на професията преводач“

25 Вж. статията „Трудно е да бъдеш преводач в България“

26 Вж. статията „Що е „официален превод“ и има ли той почва у нас?“

това е ясно на Външно министерство, то продължава да заверява потенциално фалшивите подписи на преводачи.

За да не бъде голословен, ето цитат от изказването на бившия министър Николай Младенов пред народните представители на пленарно заседание на НС № 363 на 15.06.2012 год.:

„Ние нямаме възможност за контрол върху процеса на превод - дали той се извършва действително от заявления от фирмата-изпълнител преводач или от студенти. ...При нас идва текст с подпис на преводача - ние не проверяваме текста, а заверяваме подписа на преводача“.

Но, за съжаление, и мнозина от самите преводачи са заразени от този рак. Огромното мнозинство от преводачите си имат друга основна работа, а превеждането е само част от заниманията в свободното им време. Тези преводачи са с различни професии, с различно образование, с различни интереси, разбирания и ценностни системи, изобщо - нееднородна маса. Но това е присъщо и за други браншове.

В тази огромна нееднородна маса със сигурност повечето отделни индивиди са смятани или се смятат за почтени. И някои наистина

са такива. Други обаче, заставени от обстоятелствата, неусетно започват да правят компромиси със съвестта си и да допускат непочтеността да ги оплете в здравата си мрежа. Първото нещо, с което преводачите биват „зарибени“ от агенциите, е липсата на каквато и да е финансова документация за техните взаимоотношения. Имам пред вид официална (напр. сметки за изплатени суми или фактури). Такива преводачи години наред си добавят към доходите от основната професия допълнителни доходи, които не се отразяват никъде. И сега не им се ще това да излезе наяве. Не казвам, че всички го правят, но, все пак - мнозина.

Други пък знаят, че подписите им се фалшифицират от някои собственици на агенции, но си затварят очите. Надяват се тези собственици на агенции да ги потърсят някой път и да им възложат превод. В повечето случаи си остават с надеждата, но въпреки това, си мълчат. Не искат и да се изложат, че са се оставили така баламски да използват подписа им. В България чувството да не се изложим е много силно. Ако ни измамат си мълчим, за да не ни се присмее някой, че сме били такива балами. Това за съжаление насърчава все по-широкото разпространение на непочтеността.

Тази непочтеност, проникнала навсякъде в

нашия бранш - и сред собствениците на агенции, и сред преводачите (включително тези от съюзите²⁷), все пак не е успяла да ни покори напълно. Познавам много колеги - и собственици на агенции, и преводачи, за които смятам, че са почитени. Мога да си представя колко им струва всеки сблъсък с непочтеност. Колко усилия им коства оцеляването. И мога да ги разбера защо през тези дълги месеци останаха настрана и не надигнаха гласовете си. Някои от тях, разбира се, се опитаха да направят нещо, но бяха подведени и измамени от комбинаторите, „завели“ дело срещу МВнР. С помощта на непочтеност системата, изградена върху Правилника, оцелява и продължава да ни тормози. Но, вече - пропукуана. Нищо не може да бъде вечно.

Идеолозите на тази система затова така отчаяно бранят последния редут на властта си: Правилника. Ако той падне, пада цялата огромна машина от непочтеност, измами, фалшификации, изнудване и шантаж в преводаческия бранш. Върху тази машина е надградена една друга: събирането на такси от заверка на подписа на преводачите. Обаче дори и в Правилника не се говори за такава заверка. Но след четвърт век измами как докопалите се до властта да изоставят този не-

27 Вж. Приложение 11 „Тайният живот на Съюза на преводачите“

пресъхващ извор на приходи, особено в чужбина?

Затова с такава упоритост институциите отказват да дадат категоричен и смислен отговор на всеки въпрос, който им задавам във връзка с Правилника и правото ми²⁸ да извършвам официални преводи без договор с МВнР²⁹. Те не искат и да чуят за независим заклет преводач³⁰, който да се подчинява единствено на Закона и почтеността и да не бъде под властта на агенции, министерство и Правилник от 1958.

28 Вж. Приложение 2 „Продължаване дейността във връзка с преводите на официални документи“

29 Вж. Приложение 4 „Продължаване дейността във връзка с преводите на официални документи II“

30 Вж. статията „Наистина ли липсва легална дефиниция на понятието „преводач“ и „заклет преводач“?“